

Изказване на омбудсмана Мая Манолова на дискусия „Как да преодолеем енергийната бедност“

25.07.2016 г.

Организатор на днешната дискусия, съвместно с институцията на омбудсмана е и Българската национална асоциацията „Активни потребители“, с председател г-н Богомил Николов. (следва представяне на другите участници и гости)

Кои са причините, за да се стигне до днешния форум. Като защитник на правата на българските граждани, особено на уязвимите групи, особено на гражданите в качеството им на потребители съм притеснена от факта, че въпреки че либерализацията на пазара на ел. енергия официално стартира в началото на м. април, днес, вече към края на м. юли липсва достатъчен анализ за това, какви ще бъдат ефектите от либерализацията на пазара, от една страна, а от друга, липсва адекватно заявена политика от страна на властта по отношение на това, как ще бъдат защитени уязвимите групи в условията на либерализиран енергиен пазар. Липса също и анализ на това, какво е истинското състояние на уязвимите групи, колко ел. енергия потребяват, каква част от техните доходи представлява, как либерализацията ще се отрази на техния живот и тяхното оцеляване.

Затова, моето становище като омбудсман, е в кратки срокове да бъде изработена дефиниция за енергийна бедност. И това не е самоцел. Зад подобна дефиниция да стъпят отговорните институции при изработването на конкретни мерки за защита на уязвимите групи.

В различните страни съществуват различни дефиниции за това понятие. Например, в Англия то се измерва като - всички, които харчат над 10 % от доходите си за ел. енергия.

Във Франция са избрали друг критерий – всички, на които не им е възможно да поддържат температура от 21 градуса в основните помещения и 18 градуса в допълнителните.

В различните европейски страни има различни подходи за дефиниране на понятието „енергийна бедност“. Това са или направените разходи за ел. енергия, забавените битови сметки, състоянието на жилищния фонд, температурата, която се поддържа в жилищата. Лошото е, че независимо от това, кой критерий бъде приложен у нас, България е енергийно най-бедната страна в ЕС. И това е константен анализ от всички документи на различни европейски институции. Ще цитирам само един от тях – първият доклад на Европейския енергиен съюз за 2015 г., който посочва България като най-уязвимата държава по отношение а енергийната бедност. В него се отчита, че делът на домакинствата , чиито разходи за енергия надвишават 10 %, надхвърля 30 %. Или, според този доклад на Европейския енергиен съюз става дума между 2 млн. и 2 млн. 500 хил. български граждани.

В този контекст, официално оповестеният от Министерството на енергетиката социален пакет изглежда крайно недостатъчен – и като обхват на лицата, които е адресиран, и като мерки. Защото, на практика, цитирайки информацията, качена на сайта на Министерството на енергетиката, става дума за подкрепа на 500 000 домакинства, или 1 млн. 100 хиляди души. Това са тези, които са на енергийно подпомагане - 256 000 семейства, плюс самотните хора над 70 години, със пенсии под прага на бедността, плюс хората с 90 % намалена трудоспособност, плюс семействата на деца с увреждания.

Недостатъчна е и предвидената помощ – социална тарифа за 100 или 150 kWh ел. енергия, с 30 % намаление, което изчислено от експерти означава по 7.60 лева на домакинство, или по 3.20 лева на човек. Това наистина е недостатъчно, дори смешно като предвидена мярка.

Съвсем оскъдни са и другите, нефинансови мерки , които се изразяват в забрана за изключване на ел. енергията по отношение на лица, които са на животоподдържаща апаратура и включване в програми за енергийна ефективност.

Като национален омбудсман смятам, че само социална тарифа, само финансови мерки, особено в такъв обхват са крайно недостатъчни като политика, която ще се провежда в условията на либерализацията на енергийния пазар. Затова, заедно с Българската национална асоциация „Активни потребители“ сме изработили комплекс от мерки, които сме разписали в меморандум и който се надявам да обсъдим днес. И да служи като основа за обединение на всички отговорни институции около тези и допълнителни мерки, които могат да бъдат предложени, за подкрепа на уязвимите групи.

Завършвам с няколко от мерките, които предлагам аз като омбудсман. Не всички от тях влязоха в меморандума, тъй като имахме различни виждания с „Активните потребители“, те имат своите съображения. Но тъй като е отворен документ, ще си позволя да анонсирам някои от тях.

Смятам, че мерките трябва да се разделят в няколко групи.

Първата – финансови мерки. Освен социалната тарифа за енергийно бедните, би могла да съдържа и други конкретни мерки. Например – структурирането на фонд за подпомагане на енергийно бедните, в който фонд да се събират средства и от държавата, и от търговците на свободния пазар, и от производителите на ток, който да подпомага уязвимите групи. Могат да се предложат схеми за разсрочено плащане за уязвимите потребители, както и ваучерна система, която да се използва както за плащане на сметки за ток на социално слабите, така и за подмяна на нискоефективни, отоплителни уреди с по-високо ефективни.

Втората група – защитни мерки. Тук смятам, че би могъл да бъде изработен кодекс за добро поведение на търговците на ел. енергия в условията на либерализация, т.нар. етичен кодекс.

Третият кръг от мерки – физически мерки. Те включват забрана за изключване на ел. захранването на уязвимите потребители през отоплителния сезон и да се предвиди срок за предизвестие изключване на такива групи.

И тъй като мой ангажимент като омбудсман, освен за уязвимите групи да се грижа и за правата на всички български граждани, четвърти раздел, който предлагам е насочен към защитата на всички останали потребители. Нарекла съм го „информиран избор и защита“. Той може да включва гореща телефонна

линия за потребителите на ел.енергия, задължителна информация във фактурите, които да са ясни и разбираеми, включително и за това, къде се разрешават споровете, къде се подават жалби, да се изключат арбитражите от този процес, да бъдат изработени инструменти за сравняване на цените на различните търговци на пазара, да има специализирани сайтове с калкулатори на цени. И което е много важно – улеснена възможност за смяна на доставчик, както чрез колективна смяна, така и чрез интернет, защото вече имам сигнали, че търговците се опитват да сключват договори с клаузи, с които да направят клиентите си „вечни“, т.е. да е невъзможна смяната на един доставчик с друг.

Предлагам също така да бъде изработен регистър на търговците, т.нар. „електронно табло на позора“, в което всички, които ползват нелоялни практики и злоупотребяват с клиентите, да бъдат детайлно описани.

С това аз приключвам, благодаря за търпението.

МАЯ МАНОЛОВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ